

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJĄ

2014-06-19 Nr. 4D-2014/1-756
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – pareiškėja) skundą dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau citatose ir tekste vadinama – SADM) pareigūnų veiksmų, pateikiant atsakymą dėl netekto darbingumo po įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe.

2. Pareiškėja skunde nurodo:

„Kreipiuosi į Jus dėl SADM 2014-04-16 rašto Nr. (8.6-74)SD-2689 dėl teisės į žalos atlyginimo kompensaciją. Noriu pabrėžti, kad nesutinku, kad mano nuomonė dėl žalos atlyginimo mokėjimo yra nepagrįsta. **1991 metais dėl suluošinimo darbe man nustatytas 20 procentų darbingumo netekimas neterminuotai, tačiau jokių išmokų ryšium su tuo negaunu** (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėja Seimo kontrolieriaus prašo „ištirti ir nustatyti teisės aktų pažeidimus dėl teisės į žalos atlyginimo kompensaciją“.

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Skundo tyrimui reikšmingi faktai

4. Iš prie skundo pridėtų dokumentų nustatyta toliau nurodyta informacija.

4.1. 19[neįskaitomi skaičiai]-04-18 sprendime dėl medicininės, profesinės, socialinės reabilitacijos priemonių Nr. 009681, be kita ko, nurodyta: pareiškėjai nustatyta [neįskaitomas skaičius] invalidumo grupė be termino; invalidumo priežastis – suluošinimas darbe; darbingumo netekimas (procentais) – dvidešimt procentų be termino.

4.2. 1991-05-03 Nelaimingo atsitikimo gamyboje akte Nr. 3, be kita ko, nurodyta: [duomenys neskelbiami].

4.3. Pareiškėja 2014-03-17 kreipėsi su prašymu į Lietuvos Respublikos Seimo narį Sergej Ursul:

„Prašau padėti man spręsti problemą dėl nelaimingo atsitikimo darbe, kurio metu praradau darbingumą. Šiuo metu negaunu jokių išmokų ryšium su šiuo įvykiu.“

4.4. Seimo nario S. Ursul 2014-03-26 rašte Nr. SN-S-48, adresuotame SADM, išdėstyta:

„Į mane kreipėsi X su prašymu dėl netekto darbingumo po įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe. Prašau išnagrinėti pareiškėjos prašymą. [...]“

Pažymėtina, kad prie šio Seimo nario rašto, be kita ko, buvo pridėti ir 4.1 bei 4.2 punktuose nurodyti dokumentai, t. y. 19[neįskaitomi skaičiai]-04-18 sprendimas dėl medicininės, profesinės, socialinės reabilitacijos priemonių Nr. 009681 ir 1991-05-03 Nelaimingo atsitikimo gamyboje aktas Nr. 3.

4.5. SADM 2014-04-16 rašte Nr. (8.6-74)SD-2689, adresuotame Seimo nariui S. Ursul ir pareiškėjai, nurodyta:

„SADM išnagrinėjo Lietuvos Respublikos Seimo nario Sergej Ursul persiūtą Jūsų prašymą dėl teisės į žalos atlyginimo kompensaciją ir teikia šią informaciją.

Jūsų pateiktas prašymas dėl informacijos pateikimo pagal kompetenciją ministerijos 2014-04-03 raštu Nr.(8.6-74)SD-2331 buvo nukreiptas nagrinėti buvusios [...] įmonės „A“ dabartiniam šios įmonės teisių perėmėjui – UAB „B“. 2014-04-10 atsakyme Nr. 01-053 buvome informuoti, kad buvusioje įmonėje dirbote [...] pareigose nuo 1988-08-22 iki 1993-03-12. Minimas įmonėje „A“ nelaimingas atsitikimas gamyboje įvyko [...], tokius duomenis pateikia ir bendrovėje 1991-05-03 surašytas Nelaimingo atsitikimo gamyboje aktas Nr. 3. Šiame akte nurodyta, kad Jums buvo suteiktas 9 darbo dienų nedarbingumas, per šį laiką pasveikote, o už nedarbingumo laiką Jums buvo iš įmonės lėšų išmokėta 202,68 rubliai. Atsakyme pažymima, jog Jūsų sužalojimas nebuvo sunkus, nebuvo konstatuotas nedarbingumo laipsnis, tai buvo lengvas [...] sužalojimas, nors Jūs savo prašyme, adresuotame Seimo nariui S. Ursul, teigiate, kad nelaimingo atsitikimo gamyboje metu praradote darbingumą. Atsižvelgiant į Nelaimingo atsitikimo gamyboje aktą ir į Medicininės, profesinės, socialinės reabilitacijos priemonių pažymą Nr. 009681, dabartinis buvusios įmonės teisių perėmėjas (UAB „B“) laiko Jūsų prašyme išdėstytą nuomonę dėl žalos atlyginimo mokėjimo nepagrįsta ir tokią nuomonę vertina kritiškai. Dabartinis buvusios įmonės teisių perėmėjas laiko, kad Jums kompensacija, ryšium su nelaimingu atsitikimu darbe yra išmokėta. Bendrovės archyve dokumentai, susiję su išmokėjimais darbuotojams, pagal dabartiniu metu [pastaba: galiojančių] Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, yra saugomi tik 10 metų. Todėl, šiuo atveju, pagrindžiančių dokumentų apie kompensacijos išmokėjimą bendrovė Jums pateikti negali. Teismų praktika tokio pobūdžio bylose taiko 3 metų senaties terminą, todėl vertinant tai, jog nelaimingas atsitikimas įvyko 1991 metais, o dabar 2014 metai, konstatuotina tai, jog jau yra suėjęs senaties terminas. Jeigu Jūs turite daugiau neatsakytų klausimų galėtumėte kreiptis tiesiai į bendrovę [...].“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

5. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo:

4 straipsnis „Informacijos teikimo principai“ – „Įstaigos, teikdamos informaciją, vadovaujasi šiais principais: 1) informacijos išsamumo, reiškiančio, kad pareiškėjui turi būti pateikta visa pagal teisės aktus teiktina jo prašymo turinį atitinkanti informacija; 2) tikslumo, reiškiančio, kad pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją; 3) teisėtumo, reiškiančio, kad įstaigos veiksmai teikiant informaciją grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais teisės aktais; 4) objektyvumo, reiškiančio, kad įstaigos valstybės tarnautojai ar darbuotojai teikdami informaciją turi būti nešališki ir objektyvūs; 5) pagalbos, reiškiančios, kad visuomenei teikiama pagalba pasinaudoti galimybe gauti informaciją.“

6. Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintų Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių:

1 punktas – „Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau vadinama – šios Taisyklės) reglamentuoja fizinių ir juridinių asmenų (toliau vadinama – asmenys) prašymų nagrinėjimą ir jų aptarnavimą viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose (toliau vadinama – institucijos).“

5 punktas – „Šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos:

Prašymas – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į instituciją prašant administracinės paslaugos – išduoti leidimą (licenciją), dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą; nustatyta tvarka pateikti institucijos turimą informaciją; priimti administracinį sprendimą – įsakymą, potvarkį ar nustatyta tvarka kitą nustatytosios formos dokumentą, kuriame išreiškiama institucijos valia; atlikti kitus teisės aktuose nustatytus veiksmus.

Prašymo nagrinėjimas – valstybės tarnautojo veikla, apimanti asmens prašymo priėmimą, įregistravimą, esmės nustatymą, atsakymo parengimą ir išsiuntimą (įteikimą) asmeniui.

Atsakymas – atsižvelgiant į prašymo turinį, žodžiu, raštu ar elektroniniu būdu asmeniui teisės aktų nustatyta tvarka suteikta administracinė paslauga, pateikta informacija, įteikta prašomo administracinio akto kopija, nuorašas ar išrašas, išdėstyta institucijos nuomonė apie asmens kritiką, pasiūlymus ar pageidavimus. [...].“

6 punktas – „Nagrinėdami asmenų prašymus, valstybės tarnautojai privalo vadovautis pagarbos žmogaus teisėms, teisingumo, sąžiningumo ir protingumo, taip pat Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, tarnybinės pagalbos, efektyvumo, subsidiarumo ir „vieno langelio“ principais, o teikdami asmenims informaciją – Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme (Žin., 2000, Nr. 10-236; 2005, Nr. 139-5008) nustatytais informacijos išsamumo, tikslumo, teisėtumo, objektyvumo ir pagalbos principais.“

10 punktas – „Asmenų prašymai nagrinėjami pagal institucijos kompetenciją. Jeigu institucija, kuriai pateiktas prašymas, neįgaliota spręsti jame išdėstytų klausimų, ji ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje išsiunčia prašymą kompetentingai institucijai (pasilikdama prašymo kopiją) ir raštu praneša apie tai asmeniui, paaiškindama persiuntimo priežastis.“

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-17 nutarimu Nr. 892 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-10-13 nutarimo Nr. 1463 redakcija) patvirtintų **Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų:**

7 punktas – „Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos veiklos tikslai yra: [...];

7.2. formuoti socialinio draudimo politiką, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą; [...].“

8 punktas – „Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, siekdama įgyvendinti jai nustatytus veiklos tikslus, atlieka šias funkcijas: [...];

8.2. socialinio draudimo politikos srityje:

8.2.1. koordinuoja socialinio draudimo (ligos ir motinystės, pensijų, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, nedarbo) ir strateginių jo kryptių plėtojimą, nustato perspektyvinius ir artimiausius socialinio draudimo uždavinius; [...];

8.2.5. rengia ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei teisės aktų projektus dėl pensijų, ligos ir motinystės, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, nedarbo socialinio draudimo teisinio reguliavimo; [...];

8.9. taip pat atlieka šias funkcijas: [...];

8.9.17. nagrinėja asmenų pranešimus, skundus ir prašymus, susijusius su ministru pavestomis valdymo sritimis, imasi reikiamų priemonių, kad būtų išspręsti juose keliami klausimai; [...].“

Tyrimo išvados

8. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad SADM 2014-04-16 pateikė atsakymą pareiškėjai ir Seimo nariui S. Ursul į 2014-03-26 raštą dėl netekto darbingumo po įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe (pažymos 4.4 ir 4.5 papunkčiai), tačiau:

8.1. atsakyme nurodyta, kad prašymas „dėl informacijos pateikimo pagal kompetenciją ministerijos 2014-04-03 raštu Nr.(8.6-74)SD-2331 buvo nukreiptas nagrinėti buvusios [...] įmonės

„A“ dabartiniam šios įmonės teisių perėmėjui – UAB „B“, nors vadovaujantis Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių 10 punktu, asmenu prašymai nagrinėjami pagal institucijos kompetenciją; jeigu institucija, kuriai pateiktas prašymas, neįgalota spręsti jame išdėstyto klausimų, ji ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje išsiunčia prašymą kompetentingai institucijai (pasilikdama prašymo kopiją) ir raštu praneša apie tai asmeniui, paaiškindama persiuntimo priežastis (pažymos 8 punktas).

Taigi teisės aktai įtvirtina institucijų pareigą asmenų prašymus nagrinėti pagal institucijos kompetenciją, o tais atvejais, jeigu ji neįgalota spręsti prašyme išdėstyto klausimų, išsiųsti prašymą kitai kompetentingai institucijai, apie tai informuojant asmenį. Teisės aktai nenumato galimybės persiųsti prašymų nagrinėti pagal kompetenciją, pavyzdžiui, uždarajai akcinei bendrovei. Nagrinėjamu atveju, SADM atsakyme nurodė, kad prašymas pagal kompetenciją nagrinėti buvo persiųstas UAB „B“ (nors, kaip minėta pirmiau, teisės aktai tokios galimybės persiųsti prašymą nagrinėti pagal kompetenciją ne valstybės institucijai nenumato), tačiau atsakymą pareiškėjai ir Seimo nariui S. Ursul pateikė pati ministerija;

8.2. SADM atsakyme išdėstė tik UAB „B“ nuomonę, kad laiko pareiškėjos „prašyme išdėstyta nuomonė dėl žalos atlyginimo mokėjimo nepagrįsta ir tokią nuomonę vertina kritiškai“, kad „dabartinis buvusios įmonės teisių perėmėjas laiko, kad Jums kompensacija, ryšium su nelaimingu atsitikimu darbe yra išmokėta“ (pažymos 4.5 papunktis), tačiau nepateikė atsakymo, kaip pati ministerija vertina pareiškėjos prašymo aplinkybes dėl jos teisės vadovaujantis atitinkamų teisės aktų nuostatomis į žalos atlyginimo kompensaciją dėl netekto darbingumo dėl nelaimingo atsitikimo darbe, nors pagal kompetenciją, nagrinėdama asmens prašymą, turėjo tai padaryti;

8.3. atsakyme nurodyta, kad „atsižvelgiant į Nelaimingo atsitikimo gamyboje aktą ir į Medicininės, profesinės, socialinės reabilitacijos priemonių pažymą Nr. 009681, dabartinis buvusios įmonės teisių perėmėjas (UAB „B“) laiko Jūsų prašyme išdėstyta nuomonė dėl žalos atlyginimo mokėjimo nepagrįsta ir tokią nuomonę vertina kritiškai“, tačiau galima daryti išvadą, kad iš tikrųjų dėmesys buvo atkreiptas tik į Nelaimingo atsitikimo gamyboje aktą Nr. 3 (kadangi rašoma, jog pareiškėjai buvo suteiktas 9 darbo dienų nedarbingumas, per šį laiką ji pasveiko, už nedarbingumo laiką iš įmonės lėšų buvo išmokėti 202,68 rubliai), tačiau neatsižvelgta į tai, kad Sprendime dėl medicininės, profesinės, socialinės reabilitacijos priemonių Nr. 009681 įrašyta, jog **pareiškėjai nustatytas darbingumo netekimas (procentais) – dvidešimt procentų be termino, o invalidumo priežastis – suluošinimas darbe** (pažymos 4.1 papunktis). Seimo kontrolierius pažymi, kad SADM privalėjo išsiaiškinti šią svarbią aplinkybę dėl pareiškėjai neterminuotai nustatyto darbingumo netekimo, kurio priežastis – suluošinimas darbe ir pateikti pareiškėjai išsamų atsakymą, pagrįstą nustatytais faktais ir teisės aktų nuostatomis.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad buvo pažeista pareiškėjos teisė į tinkamą viešąjį administravimą. Atsižvelgiant į tai, kad SADM „nagrinėja asmenų pranešimus, skundus ir prašymus, susijusius su ministru pavestomis valdymo sritimis, imasi reikiamų priemonių, kad būtų išspręsti juose keliami klausimai“ (pažymos 7 punktas), tikslinga siūlyti SADM pateikti pareiškėjai išsamų atsakymą į 2014-03-26 raštą dėl netekto darbingumo po įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe, pagrįdžiant jį nustatytais faktais ir teisės aktų nuostatomis.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

9. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl SADM pareigūnų veiksmų, pateikiant atsakymą dėl netekto darbingumo po įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe, pripažinti pagrįstu.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

10. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Seimo kontrolierius socialinės apsaugos ir darbo ministrei Algimantai Pabedinskienei rekomenduoja pateikti pareiškėjai išsamų atsakymą į 2014-03-26 raštą dėl netekto darbingumo po įvykusio nelaimingo atsitikimo darbe, pagrindžiant jį nustatytais faktais ir teisės aktų nuostatomis.

11. Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, prašyčiau šią rekomendaciją išnagrinėti ir apie jos nagrinėjimo rezultatus informuoti iki 2014-07-21, pateikiant informaciją patvirtinančius dokumentus (atsakymo pareiškėjai kopiją).

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas